rukcijos. Ankstyvasis griovys buvo 2,6 m pločio ir apie 0,8 m gylio. Iš karto už griovio, apie 30 cm nuo jo krašto aptikta 30–35 cm pločio lygiagrečiai grioviui einanti tamsiai pilkos žemės juosta, kurią preparuojant neaptikta jokių radinių. Į žemę ji įgilinta apie 45–48 cm. Tai gali būti kažkokių gynybinių konstrukcijų (atitvarų?) liekanos. Šis griovys užpiltas platinant pylimą, ir už 4,5 m nuo jo iškastas iki 5,3 m pločio ir 2 m gylio naujas griovys. Apatinė griovio dalis užpildyta 20–50 cm storio juodos žemės sluoksniu, kuriame surinkti keli lygiasienės ir vienas kiaurasienės keramikos fragmentai, šlako, molio tinko ir laukinio gyvūno ragai. Giliau griovyje aptikti maišyto molio, smėlio ir pilkos žemės sluoksniai. Pilkoje žemėje rasta grublėtosios ir lygiasienės keramikos, apie 6 kg šlako, apdegusio molio su prilipusiomis metalo lydymo atliekomis ir daugiau kaip 20 gyvūnų kaulų (dalis jų sulaužyti). Maišytame griovio molyje radinių nerasta, išskyrus vienintelį smulkų geležinį neaiškios paskirties dirbinio fragmentą, rastą 2,1 m gylyje. Griovys pjūvyje netaisyklingos formos, matyti, kad jis kastas „laiptuojant“.

Be aptiktos keramikos ir minėtų dviejų radinių, piliakalnio apgyvendinimo laikotarpiui priskirtini ir 2 radiniai, aptikti suartame paviršiniame sluoksnyje. Tai neaiškios paskirties geležinis dirbinys (pleištas?) ir bronzinė grandelė. Pagal radinius piliakalnį tenka datuoti labai plačiu periodu – I tūkst. ir galbūt II tūkst. pradžia.

SUDARGAS (BURGAIČIAI)
HILL FORT SITE

In 2006 an area of 90 m^2 was excavated at the Sudargas (Burgaičiai) hill fort site, which is called Vorpilis, and a cross-section of the hill fort's defences was made. It was discovered that the hill fort's defensive fortifications underwent at least one reconstruction. The first (early) rampart was made of brown soil and covered with compacted clay. Its width at the base was 7 m. A 2.6 m wide and about 0.8 m deep ditch was dug outside the rampart. Beyond the ditch there was yet another fortification of some sort (a fence?). The original rampart was later enlarged on both sides, using part of the former cultural layer for this, to create the second (later) rampart. On the inside, the rampart was widened up to 4 m and on the outside, up to 5 m by filling in the earlier ditch and digging a new ditch, which was 5.3 m wide, 2 m deep, and 4.5 m away from it. After reconstruction, the rampart was 16 m wide at the base. In the hill fort's enclosure and on the heights beyond the ditch a thin cultural layer with hand built pottery, mostly with rough surfaces, and chance finds (small bronze chains; iron and stone artefacts of uncertain purpose). On the basis of the finds it is necessary to date the hill fort site to a very broad period: 1st millennium and perhaps early 2nd millennium.

ŽARDĖS GYVENVIEČIŲ KOMPLEKSAS

Ieva MASIULIENĖ

2006 m. vykdyti archeologiniai žvalgomieji ir archeologiniai tyrinėjimai Klaipėdoje, sklypuose Jūrininkų prospekte 25, 27, kurių bendras plotas – apie 3 ha. Tyrimus užsakė ir finansavo A. Griciaus autotransporto įmonė, kuri sklype planuoja įrengti administ-

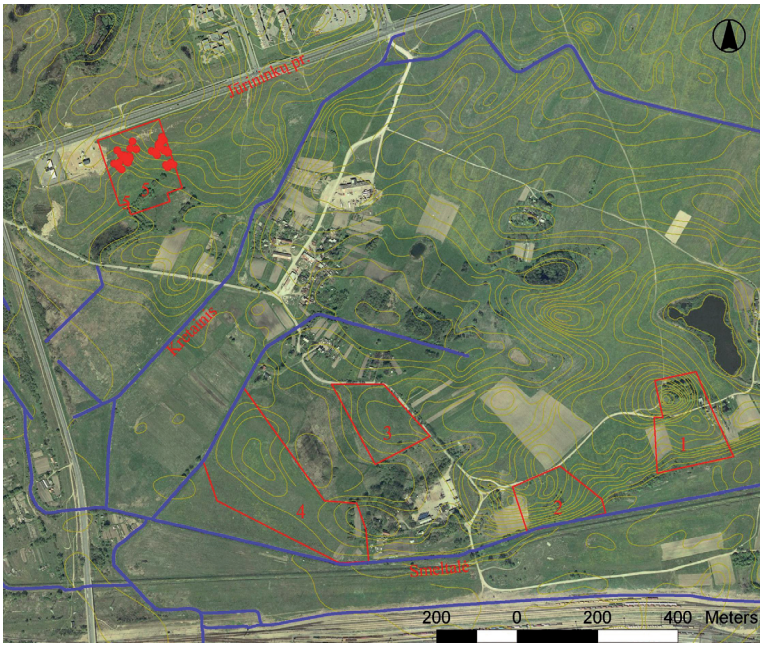

racijos ir autotransporto paslaugų centrą. Tyrinėta teritorija yra Klaipėdos miesto P dalyje. Iki tyrimų pradžios sklypai buvo neužstatyti, čia driekėsi pievos, kurios anksčiau nuolat artos.

Tyrimų metu buvo aptikta senovės gyvenvietė, kurios dalis, patenkanti į užstatomą teritoriją, ištirta. Gyvenvietė lokalizuota kalvos PV šlaite, tarp kalvos ŠR pusėje ir pelkės PV. Reljefas žemėja P–PV kryptimi, žemės paviršiaus aukščiai svyruoja nuo 5,5 m iki 9,5 m virš jūros lygio. Gyvenvietė yra dešiniajame Kretainio upelio krante. Iš kartografinės medžiagos (1860, 1939 m. Klaipėdos apylinkių topografiniai žemėlapiai) žinoma, kad gyvenvietės teritoriją PR, P ir PV pusėje 200–500 m atstumu supo Kretainio upelis, kuris V pusėje įtekėjo į Smeltalės upę. Dabar Kretainio upelis melioruotas ir vaga pakeista, jis įteka į Smeltalės upę apie 700 m nuo sklypo į PV.

1 pav. Žardės piliakalnio ir gyvenviečių kompleksas: 1 – piliakalnis ir papilio gyvenvietė (A 384), 2 – senovės gyvenvietė (A 387), 3 – senovės gyvenvietė II (A 386), 4 – senovės gyvenvietė III (A 385), 5 – tyrinėta teritorija su senovės gyvenvietės liekanomis. *I. Masiulienės brėž.*
Fig. 1. The Žardė hill fort and settlement complex: 1 – the hill fort site and the settlement at its foot (A 384), 2 – ancient settlement I (A 387), 3 – ancient settlement II (A 386), 4 – ancient settlement III (A 385), 5 – excavated territory with the remains of the ancient settlement.

Kretainio upelio žemupys buvo pelkėtas, pagal seną topografinę medžiagą sklypo P dalyje galėjo būti senvagė.

Geomorfologiniu požiūriu tyrinėta teritorija yra pakraštinių moreninių darinių ruožo limnoglacialinėje lygumoje, kur vyrauja priemolių su smėlio lęšiais sluoksniai.

Tyrinėta teritorija nebuvo įrašyta į vals-

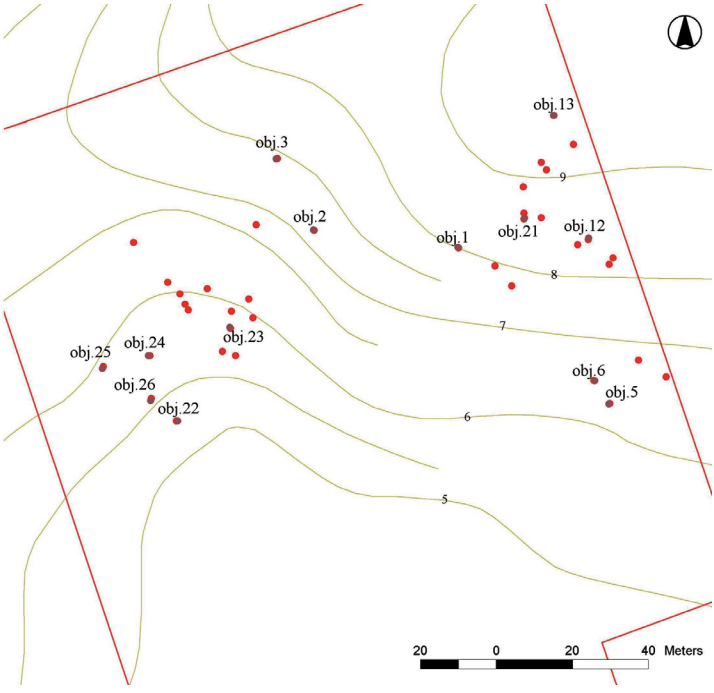

2 pav. Tyrinėtos teritorijos planas. *I. Masiulienės brėž.*
Fig. 2. Plan of the excavated territory.

tybės saugomų teritorijų registrą, nors tam prielaidų buvo. J. Genys žvalgomųjų tyrinėjimų metu 1991 m. sklype ištyrė 4 perkasas ir vienoje iš jų (perkasa 14) aptiko geležies lydymo krosnelę – rudnelę (dabartinėje mokslinėje literatūroje rudnelės pavadinimas vartojamas įvardijant vienkartines geležies lydymo krosneles) (žr. *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t., p. 47). Vėliau teritorijoje tyrinėjimai nevyko ir gyvenvietės ribos nelokalizuotos. Apie 0,5–1,3 km į PR nuo tyrinėjamos teritorijos yra Žardės piliakalnio ir gyvenviečių kompleksas (A 384, A 385, A 386, A 387) (1 pav.). J. Genys keletą metų vykdė Žardės senovės gyvenviečių archeologinius tyrinėjimus (žr. *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. I, p. 44–47; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 43–45; *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 39–41; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 61–62; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 87–90; *ATL 2000 metais*, V., 2001, p. 28–30). Tyrimų metu aptikti keli kultūriniai horizontai su pastatų, gatvių liekanomis, židiniais ir įvairiais radiniais. Gyvenviečių chronologija įvairi: papilio gyvenvietės – I tūkst. pradžia – II tūkst. pradžia, senovės gyvenviečių II ir III – I tūkst. antra pusė, senovės gyvenvietės, I – I tūkst. pabaiga – XIII/XIV a. Rudnelė siejama su arčiausiai esančios gyvenvietės chronologija – I tūkst. pabaiga – XII–XIII a.

Naujai aptikta gyvenvietė įvardijama kaip Žardės komplekso dalis, nes archeologinėje literatūroje rudnelės radimvietė siejama su Žardės kompleksu. Tyrinėta teritorija 1939 m.

topografiniame žemėlapyje irgi priskiriama Žardės kaimui.

Archeologinių tyrinėjimų bei ataskaitos rengimo metu analizuoti tyrimų medžiagą padėjo ir konsultavo archeologai J. Genys, Dž. Brazaitis, R. Bračiulienė, L. Tamulynas, R. Augustinavičius, E. Remecas, B. Salatkienė, E. Vasiliauskas bei geologas J. Mažeika. Visiems jiems nuoširdžiai dėkoju.

Archeologinių tyrinėjimų metu buvo ištirtas beveik 2,5 ha plotas (apie 0,5 ha plotą užima pelkė) ir aptikti 38 archeologiniai židiniai bei neaiškios paskirties duobės (2 pav.). Straipsnyje aptariami svarbiausi tyrimų etapai bei aprašomi geriau išlikę ir įdomesni archeologiniai objektai (židiniai ir įvairios paskirties duobės ataskaitoje vadinami objektais, nes ne visų archeologinių struktūrų paskirtis aiški, todėl siekta išvengti neaiškumų).

Archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai. Atvykus į teritoriją, žemės paviršius buvo nustumdytas apie 10–20 cm, kai kur ir 30 cm. Teritorijoje buvo iškasti 22 šurfai (iš viso 34 m^2). Kadangi velėna ir dalis podirvio sluoksnio buvo nustumdyti, tai šurfuose nuvalius paviršines žemes apie 20–40 cm, o kai kur tik 15 cm gylyje, prasidėdavo įžemis. Vienuose šurfuose vyravo įvairių spalvų priemoliai, kituose buvo priesmėlis su pupos dydžio rūdos gabalėliais, dar kituose – grynas priesmėlis. Visuose ištirtuose šurfuose nebuvo pastebėta vientiso senovės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio ar archeologinių struktūrų. Reikia pastebėti, kad tyrinėtoje teritorijoje mėginta lokalizuoti geležies lydymo krosnelės vietą, tačiau nei žemės paviršiuje, nei mėginant ieškoti šurfais, krosnelės vietos nustatyti nepavyko. Paiešką apsunkino kraštovaizdžio pasikeitimas nutiesus Jūrininkų prospektą.

Tyrimų metu pasivaikščiojus po teritoriją, paviršiuje buvo pastebėtos keturios degėsingos dėmės. Viena dėmė ištirta ir nustatyta, kad tai suardyto židinio liekanos (šurfas 10). Tarp apdegusių akmenų, degėsingos žemės sluoksnyje aptikti lipdytos keramikos lygiu paviršiumi fragmentai bei dalis puodo (?) išimta su žemėmis ir atiduota MLIM restauravimo skyriui. Keramika labai sunykusi, praktiškai sugrįžusi į pradinį būvį – molį. Židinio dydžio nepavyko nustatyti, kadangi jis suartas.

Dalyje teritorijos, suderinus su KPD Klaipėdos teritoriniu padaliniu, buvo sustabdyti statybos darbai, nes plote reikėjo atlikti nuodugnius archeologinius tyrinėjimus.

Deja, kol nebuvo archeologų, dalis senovės gyvenvietės buvo sunaikinta negrįžtamai: sklypo Š dalyje iškasta didžiulė duobė, užpiltas žvyras, išvažinėta sunkiąja technika.

Archeologiniai tyrinėjimai. Ypač kietas gruntas, didelis tiriamas plotas bei žvalgomųjų tyrimų rezultatai (tokiose gyvenvietėse, kai nėra ištisinio kultūrinio sluoksnio, archeologinių struktūrų paieška, tiriant šurfais ar perkasomis, visiškai nepasiteisina) nulėmė tyrimų metodiką, kuri buvo suderinta su MAK. Buvo nutarta mechanizuotu būdu nuvalyti balastines žemes, o atidengtas archeologines struktūras tirti pagal tam tinkamą metodiką.

Pirmame etape tirta būsimo pastato Š vieta, kur jau anksčiau žemės paviršiuje buvo aptikta degėsinga dėmė, o vėliau mechanizuotai skutant paviršių buvo atidengtos dar dvi dėmės.

Objektas 2. Gelsvo – rusvo įžemio priemolio paviršiuje išsiskyrė pilkšvos spalvos apvali dėmė. Duobės skersmuo buvo apie 2 m. Jos užpildas – molinga pilkšva žemė su pavieniais perdegusiais nedideliais molio gabaliukais bei degėsiais (3 pav.). Preparuojant

3 pav. Objektas 2 iš V pusės. *I. Masiulienės nuotr.*
Fig. 3. Object 2 from the W.

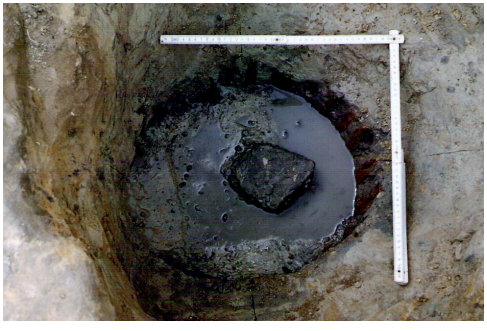

4 pav. Objektas 5 iš P pusės. *I. Masiulienės nuotr.*
Fig. 4. Object 5 from the S.

5 pav.Objektas 5 iš V pusės. *I. Masiulienės nuotr.*
Fig. 5. Object 5 from the W.

6 pav. Objektas 6 iš R pusės. *I. Masiulienės nuotr.*
Fig. 6. Object 6 from the E.

centre buvo atidengti akmenys, dalis kurių perdegę arba visai sudegę. Duobės apačioje atsidengė ištisinis 5 cm storio degėsių ir perdegusių akmenų sluoksnis, kai kurie degėsiai labai stambūs. Pjūvis parodė, kad viršuje duobės sienelės statmenos, žemiau – užapvalėja, vietomis pakraščiuose įžemis priemolis apdegęs. Duobė – apie 80 cm gylio. Panašu, kad ši duobė buvo skirta medžio angliai gaminti, o jos reikėjo geležies lydymui.

Objektas 3 aptiktas greta Jūrininkų prospekto. Netaisyklingos formos apie 2 m skersmens duobė įkasta į įžemį – gelsvą priemolį. Duobė užpildyta perdegusiais arba visai sudegusiais akmenimis, jos V pusėje įversti trys didesni akmenys. Viduje žemė molinga, su degėsiais, preparuojant duobės P pusę kartais atsilupdavo penkių ir mažiau centimetrų storio molio sluoksneliai (molis be apdegimo žymių), tarp jų buvo nežymus degėsių sluoksnelis. Duobės Š pusė buvo užpildyta neperdegusiais ir perdegusiais akmenimis. Ties viduriu atsidengė 20–40 cm įžemio (priemolio) bortelis (pertvara?). Sunku įvertinti rastą struktūrą, nes ji buvo paveikta sunkiosios technikos „pasivažinėjimo“. Paviršiuje taip pat buvo aptiktos kelios naujųjų laikų keramikos šukės, virvutės fragmentas. Kitokių radinių nerasta. Archeologinės struktūros gylis siekė apie 40 cm. Galima tik spėti, jog tai išlikę suardyto (matyt, tiesiant Jūrininkų prospektą) židinio ar krosnies fragmentai.

Papildžius tyrimų programą buvo vykdomas antras archeologinių tyrinėjimų etapas. Pirmiausia tirtos sklypo ŠR ir PR dalys, vėliau ŠV dalis. Nuvalius balastines žemes, iš viso buvo atidengti 34 židiniai ir duobės.

Objektas 5 buvo aptiktas sklypo P dalyje, greta pelkės. Iš pradžių atsidengė 0,9x1,2 m dydžio ryškiai iš įžemio priesmėlio išsiskirianti ovalo formos dėmė. Duobė užpildyta nedideliais akmenimis, kai kurie perdegę, žemė molinga su angliukais ir pavieniais perdegusio molio gabaliukais. ŠV dalyje, 20 cm gylyje, buvo pabirę keli labai sunykę gyvūno kaulo fragmentėliai ir trupiniai (nedegę). Išpreparavus duobės ŠR dalį, kuri baigėsi 40 cm gylyje, ir pradėjus valyti duobės PV pusę, apie 40 cm gylyje išryškėjo medžio kuoliukai, susmeigti ratu į pilką šlyną (4 pav.). Ratas buvo 45x50 cm dydžio. Kuoliukai tašyti ar suskaldyti, jų ilgis svyruoja nuo 10 iki 20 cm, plotis – apie 3–5 cm, storis – apie 2–3 cm. Iš viso buvo susmeigti 26 kuoliukai. Rato viduryje buvo įmestas 10x15 cm dydžio akmuo. Preparuojant duobę buvo pastebėtos užplovimo žymės. Duobė buvo 60 cm gylio, dugne pradėjo sunktis vanduo (5 pav.). Surinkti angliukai buvo atiduoti radioaktyviosios anglies (C_{14}) tyrimui, tačiau nedatuoti. Aprašyta konstrukcija galėjo būti šulinys, kuris vėliau užverstas ir pritaikytas židiniui (?) (B. Salatkienės žodinė informacija).

Objektas 6 buvo aptiktas 5,5 m atstumu į ŠV nuo objekto 5. Apvali dėmė buvo 2x2,5 m dydžio, įkasta priesmėlio įžemyje (6 pav.). Paviršiuje atidengti du dideli, maždaug 40x50 cm akmenys, mažesni koncentravosi maždaug 30 cm storio paviršiniame sluoksnyje. Visa duobė užpildyta molinga žeme su perdegusių akmenų likučiais ir degėsiais, kurie buvo atiduoti radioaktyviosios anglies (C_{14}) tyrimui, tačiau nedatuoti. Radinių duobės viduje neaptikta. Preparavus duobę (70 cm gylio), į ją pradėjo sunktis vanduo. Ši duobė savo forma ir turiniu panaši į anksčiau aptartą duobę (objektas 2), tačiau joje mažiau degėsių ir jie apačioje nesudaro vientiso sluoksnio. Kita vertus, duobėje nuolat laikosi vanduo. Galima daryti prielaidą, kad ši duobė galėjo būti susijusi su vandens naudojimu (?).

Objektas 12 aptiktas sklypo ŠR dalyje. Paviršiuje išryškėjo apie 2 m ilgio pilka aštuoneto formos dėmė su degėsiais ir perdegusio molio gabaliukais (7 pav.). Pjūvis parodė, kad 15 cm gylyje duobėje yra pertvara (išsiskiria dvi duobės). Pradėjus preparuoti duobės PV dalį, atsidengė akmenys. Tarp akmenų vyravo molinga žemė su perdegusio molio gabalėliais bei degėsiais, kurių duobės apačioje buvo itin daug. Kai kur priemolio įžemis nuo karščio buvo pakeitęs spalvą iš rudos į plytos. Duobės ŠR dalis taip pat buvo užpildyta molinga žeme su degėsiais bei perdegusio molio gabaliukais. Šioje pusėje buvo kur kas mažiau akmenų, dalis jų perdegę. Abiejose pusėse duobės gylis buvo 30 cm. Preparuojant duobę buvo aptiktas mažas keramikos fragmentėlis bei neapdirbto gintaro gabalėlis. Paviršiuje išryškėjusi vientisa dėmė giliau išsiskyrė į dvi duobes, tačiau ryškių požymių, kad jos yra nevienalaikės, pjūvyje nepastebėta.

Objektas 13 rastas į ŠV nuo objekto 12. Netaisyklingo ovalo formos duobė buvo 1,8x1,3 m dydžio (8 pav.). Duobė įkasta į priemolio įžemį. Jos užpildas yra ypač kieta molinga žemė su dideliu kiekiu perdegusių sutrupėjusių akmenų. Duobės turinys buvo panašesnis į smulkaus sukietėjusio žvyro sluoksnį, kuriame pasitaikydavo perdegusio molio sankaupos. Jos PR pusėje surinkta keliolika labai trapių vieno puodo šukių. Keramika prastai išdegta, liesinta stambiomis perdegusio grūsto akmens priemaišomis. Duobės dugnas susiaurėja, gylis siekia apie 45 cm.

Objektas 25 aptiktas sklypo PV dalyje. Ovalo formos dėmės dydis yra 2,4x1,8 m. Dėmė tamsiai pilkos spalvos, viduryje koncentruojasi apdegę akmenys (9 pav.), sukrauti ant buvusio žemės paviršiaus (priesmėlio). Židinyje, juodo smėlio 15–20 cm storio sluoksnyje, buvo rasti 36 nedideli degtos rūdos (?) gabalai. Gali būti, kad tai atvira geležies rūdos apdeginimo laužavietė (B. Salatkienės žodinė informacija).

Panašu, kad tokios pat paskirties galėjo būti ir suardyti (pervažiuoti sunkiasvore technika) *objektai 22*, *24*, *26*. Tai maždaug 50–90 cm skersmens nedideli lauželiai, įrengti rūdingame priesmėlyje. Juose jokių radinių nerasta.

Su geležies gavyba ir lydymu galima būtų susieti dar du archeologinius objektus. Ūkinė 2 m dydžio duobė (?) su rudnelės sienelių keliais fragmentais bei šlako gabalėliais (*objektas 21*) aptikta gyvenvietės ŠR pusėje. Tarp duobės ir objekto 1 žemės paviršiuje buvo rastas geležinio dirbinio fragmentas, panašus į kalvio kūjį (plaktuką) (10 pav.). Jo datavimas neaiškus (B. Salatkienės žodinė informacija). Teritorijos V dalyje rastas židinys (*objektas 23*), kuriame aptikti keli degę (?) pupos dydžio rūdos gabalėliai. Radinių, bylojančių apie gyvenvietėje vykusį geležies lydymo procesą, surinkta nustumdytos žemės paviršiuje. Tai gargažės, rudnelių sienelių fragmentai, šlako gabalėliai. Jų radimvietės koncentruojasi teritorijos ŠR dalyje.

Archeologinių radinių senovės gyvenvietėje rasta labai nedaug. Pagrindinę dalį radinių sudaro keramika. Iš keliolikos šukių yra tik dvi briaunelės, trys dugneliai, likusios indų sienelės. Puodų briaunos nežymiai atlenktos į išorę. Pagal gamybos būdą visi fragmentai priskiriami lipdytos keramikos lygiu paviršiumi grupei. Visa keramika liesinta perdegusio grūsto akmens vidutinėmis ir stambiomis priemaišomis. Vyrauja ruda arba rusva šukių spalva, keli fragmentai yra pilkos spalvos.

Retas radinys, rastas metalo ieškikliu sklypo Š dalyje, yra sidabro lydinio fragmentas. Lydinio dalies masė – 19,51 g, tai sudaro apie 1/5 dalį sveiko lydinio. Lydinio paviršiu-

7 pav. Objektas 12 iš ŠV pusės.
I. Masiulienės nuotr.
Fig. 7. Object 12 from the NW.

8 pav. Objektas 13 iš P pusės.
I. Masiulienės nuotr.
Fig. 8. Object 13 from the S.

9 pav. Objektas 25 iš P pusės.
I. Masiulienės nuotr.
Fig. 9. Object 25 from the S.

10 pav. Geležinio kūjo (plaktuko) fragmentas.
I. Masiulienės nuotr.
Fig. 10. Fragment of an iron sledge (hammer).

11 pav. Sidabro lydinio fragmentas:
1 – viršus, 2 – apatinė plokščioji pusė.
I. Masiulienės nuotr.
Fig. 11. Silver bar fragment:
1 – top, 2 – bar flat bottom side.

je yra matomos 4 įkartos (11:1 pav.). Ties abiem galais esančiomis įkartomis jis nulaužtas. Kitoje, plokščiojoje, pusėje matomi 3 negilūs, bet gana platūs įkirtimai (11:2 pav.). Šonuose tikrinimo žymių (įrėžimų) nėra. Šis, kaip ir kiti kapoti sidabro lydiniai, datuojamas XIV a. Tikslesnis datavimas yra problemiškas, bet pagal kitų objektų duomenis, matyt, reiktų datuoti XIV a. viduriu arba antra puse (lydinį įvertino ir datavo E. Remecas).

Svarbią radinių grupę sudaro titnagai, apdirbti ir naudoti akmens amžiuje. Rasti du skaldytiniai, skeltė su darbo žymėmis ir kelios nuoskalos. Vienintelis tiksliau datuojamas radinys yra dvigalis skaldytinis – tipiškas finalinio paleolito dirbinys. Likę titnagai taip pat galėtų priklausyti šiam laikotarpiui.

Atrodo, kad Žardėje yra buvusi paleolito medžiotojų stovykla. Vėlesniais akmens amžiaus laikotarpiais, pakitus vandens lygiui Baltijos jūroje, ši vieta stovyklavimui nebetiko (titnago radinius apibūdino Dž. Brazaitis).

Paskutinę radinių grupę sudaro nedideli neapdirbto gintaro gabalėliai, rasti tiek židiniuose, tiek duobėse. Pora jų atsitiktinai rasta žemės paviršiuje.

Gyvenvietės chronologija yra kiek problemiška, nes gauti labai prieštaringi duomenys. Rudnelė, remiantis šalia rastu galąstuvu bei netoli esančios gyvenvietės chronologija, J. Genio datuota I tūkst. pabaiga – XII–XIII a. Sklype atsitiktinai rastas sidabro lydinys E. Remeco datuotas XIV a. viduriu arba antra puse. Židiniuose ir duobėse rasti keramikos fragmentai priklauso lipdytai lygiu paviršiumi keramikai, kurios datavimas gana platus – I tūkst. – II tūkst. pradžia. Buvo tikėtasi, kad datavimas taps aiškesnis atlikus radioaktyviosios anglies (C_{14}) tyrimą, tačiau rezultatai nustebino, nes tyrimai parodė, kad gyvenvietės chronologija gali būti I tūkst. prieš Kr. – I tūkst. Iš devynių mėginių, surinktų židiniuose ir duobėse, datuoti septyni:

Objektas 2 – 320–440 m.
Objektas 3 – 1610–1430 m. pr. Kr.
Objektas 12 – 60 m. pr. Kr. – 180 m. po Kr.
Objektas 13 – 850–390 m. pr. Kr.
Objektas 21 – 100 m. pr. Kr. – 340 m. po Kr.
Objektas 23 – 800–200 m. pr. Kr.
Objektas 25 – 850–400 m. pr. Kr.

Objekto 3 mėginys dar kartą datuojamas radioaktyviosios anglies (C_{14}) tyrimu, kadangi jis išsiskiria iš visų nustatytų datų. Taigi gyvenvietės chronologija kol kas lieka miglota. Jai tikslinti reikia tolesnių išsamių archeologinės medžiagos tyrimų. Neabejotinai galima konstatuoti, kad 2006 m. atlikti Žardės senovės gyvenvietės archeologiniai tyrinėjimai su-

teikė unikalios ir svarbios informacijos senovės gyvenviečių pažinimui.

ŽARDĖ RESIDENTIAL COMPLEX

In 2006 an excavation was conducted in Klaipėda at Jūrininkų Ave. 25, 27. An ancient settlement, which is ascribed to the Žardė hill fort and settlement complex (Fig. 1) was discovered in this territory. During the investigation, an area of 2.5 ha was excavated. Part of the settlement occupied an area 1.4 ha in size on the SW slope of a hill.

38 cooking pits and pits for various purposes (Figs. 2–9), some of which had been disturbed or destroyed through agricultural activities, were found during the excavation. It is possible to connect some of these objects with iron mining and smelting.

Finds were collected during the excavation: hand built smooth pottery, a piece of a silver bar (Fig. 11), unprocessed amber fragments, Stone Age flint finds, dross, iron slag, and a fragment of a blacksmith's iron sledge (hammer) (Fig. 10).

The settlement's chronology is problematic since contradictory information was obtained. The silver bar dates to the middle or even 2nd half of the 14th century. The results of the carbon 14 test showed that the settlement could date to the 1st millennium BC – 1st millennium AD.

MEŠKUČIŲ PILIAKALNIO PAPĖDĖS GYVENVIETĖ

Algimantas MERKEVIČIUS, Rėda NEMICKIENĖ

Marijampolės savivaldybės užsakymu 2006 m. apie 200 m į Š nuo Meškučių piliakalnio ir 200–300 m į ŠR nuo papėdės gyvenvietės, būsimo kelio ir tilto per Šešupę bei jos aplinkoje vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Dalis suprojektuoto kelio patenka į piliakalnio ir senovės gyvenvietės saugomo gamtinio landšafto zoną. Archeologiais žvalgomaisiais tyrimais siekta nustatyti, ar būsimo kelio ir tilto vietose nėra archeologinių objektų. Juos suradus nustatyti apytikslę užimamą teritoriją, o vėliau ištirti (jei kelias ir tiltas bus statomi) arba saugoti. Tyrimų metu įvairiose būsimo kelio ir tilto bei jų aplinkos vietose ištirti 36 šurfai, kurių bendras plotas – 38,69 m^2. Devyniolikoje šurfų aptiktas kultūrinis sluoksnis ar / ir archeologinių radinių bei archeologinių struktūrų. Šurfai 17, 23, 35 buvo visiškai ištirti, aiškinantis kultūrinio sluoksnio storį, intensyvumą bei chronologiją. Šurfe 17 aptikto kultūrinio sluoksnio storis siekė iki 50–53 cm. Jame rasta lipdytos keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi, molio tinko gabaliukų. Kituose šurfuose kultūrinis sluoksnis išsamiai netirtas, siekiant išsaugoti jį vėlesniems platesnės apimties archeologiniams tyrimams. Keramikos surasta beveik visų iki galo netirtų šurfų kultūriniuose sluoksniuose. Šurfuose 12, 13, 24, 26 ir kt. surasta ir titnago nuoskalų. Remiantis surastais radiniais, kultūrinis sluoksnis datuojamas I tūkst. pr. Kr. pabaiga – I tūkst. pirmąja puse.

Atlikus žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus paaiškėjo, kad papėdės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis išlikęs dviejose tirtos teritorijos zonose. Viena iš jų yra apie 90 m į ŠV nuo Šešupės, apie 15 m ta pačia kryptimi nuo nedidelio griovio, į V nuo kaimo keliuko, pirmoje viršsalpinėje terasoje. Prieš pradedant kelio tiesimo darbus šioje vietoje bū-